

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S TP A N O R A M A

periode 1 april 1976 - 1 oktober 1976

Algemene en KabinetsaangelegenhedenBezoek Minister en Staatssecretaris

Op 25 augustus 1976 werd het ter beschikking van de Dienst gestelde gebouw President Kennedylaan 15 te 's-Gravenhage door de Minister van Binnenlandse Zaken Mr. W.F. de Gaaay Fortman officieel in gebruik genomen. Ook de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, de heer W. Polak, gaf door zijn aanwezigheid van zijn belangstelling blijk.

Na het officiële gedeelte volgde een rondleiding door het gebouw, waarbij o.a. de sedert kort geïnstalleerde computer werd bezichtigd.

Staten-Generaal en Kamercommissie

In de verslagperiode kwamen in de Staten-Generaal geen voor de Dienst van direct belang zijnde onderwerpen aan de orde.

De Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten vergaderde drie maal met de Minister van Binnenlandse Zaken nl. op 5 mei, 22 juni en 29 september 1976.

Aan deze bijeenkomsten werd ook deelgenomen door de Secretaris-Generaal, het Hoofd van de Dienst en het Hoofd van het Kabinet. De bijeenkomst van 29 september werd mede bijgewoond door de Minister van Justitie, Mr. A.A.M. van Agt en het Hoofd van de Directie Politie van het Ministerie van Justitie.

De vergadering van 5 mei 1976 was gewijd aan de achtergronden van de uitwijzing van de Russen Burmistrov en en aan de activiteiten van de Russische inlichtingendiensten in Nederland.

In de bijeenkomst van 22 juni 1976 werd op verzoek van de Vaste Commissie door de Minister nadere toelichting gegeven betreffende een aantal onderwerpen die tijdens het Kamerdebat over het laatste verslag van de Commissie in juni 1975 aan de orde waren geweest nl. de uitvoering van de motie-Roethof betreffende een wettelijke regeling van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, de herwaardering van vertrouwensfuncties, het aantal politie-ambtenaren dat werkzaamheden ten behoeve van de BVD verricht en, in het bijzonder, de verantwoordelijkheid van de burgemeester voor het optreden van deze ambtenaren van gemeentepolitie.

Op de vergadering van 29 september 1976 werd door de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie enige informatie verschaft over achtergronden van de arrestatie op 26 september 1976 in Israël van de Nederlandse Lidwina Janssen.

In deze verslagperiode werden twee vanwege de Vaste Commissie ter behandeling ontvangen verzoekschriften afgedaan.

Van advies werd gediend voor de beantwoording van aan de Regering gestelde schriftelijke vragen van de Tweede Kamerleden:

Laban en Albers : over de gevolgen van het lidmaatschap van een Nederlandse vakbond voor werknemers uit Marokko bij terugkeer in hun land

Kombrink en Epema-Brugman : inzake de vestiging van een Russische consulaire vertegenwoordiging in Rotterdam, en van

Epema-Brugman : over de bewaking van de kerninstallaties te Doodenwaard en te Borsele.

Gemeenteraden

Als uitvloeisel van een in de gemeenteraad aangenomen motie werd door het College van Burgemeesters en Wethouders van de gemeente Utrecht in een circulaire aan het gemeentepersoneel (niet behorende tot de gemeentepolitie) bepaald dat gemeenteambtenaren die door de BVD worden benaderd voor vertrouwelijke informatie niet zelf inlichtingen mogen verschaffen, maar dat zij de BVD dienen te verwijzen naar het College van Burgemeester en Wethouders.

In verband met het voor de Dienst discriminerende karakter van deze circulaire, is deze onder de aandacht van de Minister en van de Chef van de Directie Binnenlands Bestuur gebracht.

Tot dusver hebben zich nog geen gevallen voorgedaan waarin de Dienst onder verwijzing naar de bedoelde circulaire inlichtingen werden geweigerd.

Procureurs-Generaal

Het Hoofd van de Dienst gaf op twee door hem bijgewoonde bijeenkomsten van de Procureurs-Generaal het gebruikelijke overzicht van de laatste ontwikkelingen betreffende enige in nationaal en internationaal verband optredende extremistische organisaties. Onderwerpen van bespreking waren voorts recent plaats gevonden gevallen van vliegtuigkaping en de beveiliging van militaire en vitale objecten.

Contacten met de publiciteitsmedia

Aan de media die hierom verzochten, werd achtergrondinformatie verstrekt over terroristische activiteiten in Nederland en in het buitenland.

In de gevallen dat de Dienst betrokken was bij actuele gebeurtenissen, werd - ter voorkoming van legendevorming - overleg gepleegd omtrent het te geven commentaar met de afdeling Voorlichting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en van andere daarvoor in aanmerking komende departementen.

Wettelijke regeling van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

De Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten maakte in de bijeenkomst met de Minister op 22 juni 1976 kenbaar voorkeur te hebben voor het aan de Kamer aanbieden van een wetsontwerp betreffende alle Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten - zoals in de motie Roethof gevraagd - boven het voorlopig aan de Kamer voorleggen van een wetsontwerp alleen betrekking hebbend op de BVD.

De Minister van Binnenlandse Zaken heeft hierna op 6 oktober 1976 aan de Minister-President voorgesteld - na raadpleging van de Ministers van Defensie en van Justitie - een ambtelijke commissie voor het ontwerpen van een dergelijke regeling in het leven te roepen.

Benelux

Een vergadering vond plaats van de Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer.

De Subcommissie ad hoc van de Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer kwam tweemaal bijeen.

De volgende onderwerpen werden besproken:

- Uitvoering der beslissingen genomen door de Ministeriële Werkgroep ter vergadering van 15 december 1975 o.m. betreffende: de verscherping van het vreemdelingen toezicht ter opsporing van clandestien binnengekomen vreemdelingen en de harmonisatie van de maatregelen terzake.
- Voorbereiding overeenkomsten tot afschaffing of (weder) instelling van visumplicht.
- Beleid inzake afgifte van visa aan onderdanen Oostbloklanden n.a.v. door die landen gedane verzoeken tot vereenvoudiging van de bestaande procedures.
- Paspoortenunie en grenscontrole.
- Invoering Benelux-identiteitsbewijs in Nederland.

Europese Gemeenschappen

Op 24 mei 1976 werd in Brussel een vergadering van de Werkgroep Paspoortenunie gehouden.

Gesproken werd over:

- de invoering van een Europees paspoort, d.w.z. van geharmoniseerde nationale paspoorten en het daarvoor te ontwerpen model
- de afschaffing van de personencontrole aan de binnengrenzen der EG.

Relatie met de buitenlandse diensten

De voorjaarszitting 1976 van het Nato Special Committee in Brussel werd door het Hoofd van de Dienst en twee hoofdamttenaren bijgewoond.

Aan de halfjaarlijkse vergadering van de Hoofden van de West-europese Veiligheidsdiensten, die in juni 1976 in Keulen werd gehouden, namen het Hoofd van de Dienst en een hoofdamttenaar deel.

Ter voorbereiding van de resolutie die op 29 juni j.l. in Luxemburg door de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie van de landen van de Europese Gemeenschap inzake de terreurbestrijding werd vastgesteld, kwamen hoge ambtenaren uit deze landen enige malen in Luxemburg bijeen. Het Hoofd van de Dienst en een hoofdamtenaar namen aan deze voorbesprekingen deel. De Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie hebben de hoge ambtenaren opdracht gegeven de resolutie van 29 juni 1976 nader uit te werken en voorstellen te doen voor de uitvoering daarvan. Op 24 september j.l. kwamen deze ambtenaren daartoe in Den Haag bijeen. Het Hoofd van de Dienst en enkele hoofdamtenaars namen aan deze vergadering deel. Besloten werd een aantal werkgroepen in te stellen ter bestudering en uitwerking van de deeltaken. Deze werkgroepen komen in oktober, november en december 1976 bijeen.

Politiek terrorisme

Steunverlening door de Rode Hulp aan het Palestijns terrorisme

In de afgelopen periode hebben wederom verschillende gebeurtenissen op het terrein van het politiek terrorisme de aandacht van de dienst gevraagd. Hierbij werd nauw samengewerkt met de daarvoor aangevozen instanties van Justitie en Politie.

Duidelijk is komen vast te staan dat de Rode Hulp zich, onder leiding van de voormalige Rode Jeugd-leden Van Hoessel en Van den Berg, heeft ontwikkeld tot een organisatie die steun verleent aan terroristische groeperingen in het buitenland, in het bijzonder aan het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina (PFLP).

Dit trad duidelijk naar voren toen een 13 personen tellende groep van Rode Hulp-activisten in juli 1975 deelnam aan een PFLP-trainingenkamp dat werd gehouden in de nabijheid van Aden in de Volksrepubliek Zuid-Jemen.

De verwachting bestond dat op de deelnemers aan dit kamp een beroep zou worden gedaan voor het verlenen van hand- en span-diensten aan de PFLP. Eerder dan gedacht was werd deze verwachting bewaarheid.

Tijdens het uitvoeren van een verkenningsactie op het vliegveld Ben Geerion werd op 24 september 1976 in Tel Aviv aangehouden de Rode Hulp-medewerkster Lidwina Janssen uit Breda.

Zij had in juli 1976 aan het PFLP-kamp deelgenomen. Door bemiddeling van Gisela Eken die daar eveneens was geweest, ontving zij de opdracht voor het uitvoeren van de actie. De metgezel van Lidwina Janssen, Marius Nieuwburg, die met hetzelfde vliegtuig van Air France was doorgereisd naar Bombay werd aldaar gearresteerd op 27 september j.l..

Nieuwburg is inmiddels weer in Nederland teruggekeerd.

Lidwina Janssen wacht in Israël op haar berechting die naar verwachting begin 1977 zal plaatsvinden.

Voor de Dienst brachten de arrestaties van Lidwina Janssen en Marius Nieuwburg en de aanhouding op 8 oktober 1976 in Israël van het lid van het Palestina-comité , die korte tijd daarna werd vrijgelaten, veel werk met zich.

Terreurstacties

De afgelopen maanden gaven een opleving te zien van door - of namens - Palestijnse groeperingen uitgevoerde terreurdaden. Opmerkelijk is, dat de burgerluchtvaart na een jaar van betrekkelijke rust weer het doelwit van deze acties vormde. Het betreft hier:

- de bomaanslag op het vliegveld "Ben Goerion" bij Tel-Aviv op 25 mei 1976. Deze door het PFLP geclaimde actie werd uitgevoerd door een Westduitse links-extremist, die reisde op het paspoort van een aanhanger van de Nederlandse "Rode Hulp". Er vielen bij deze actie 2 doden en enkele gewonden.
- de kaping van een Air-France toestel in de periode van 27 juni t/m 4 juli 1976. Dit uit Tel-Aviv afkomstige toestel werd vlak na de tussenlanding te Athene door een viertal personen gekaapt. Na de gedwongen landing te Entebbe voegden zich nog 4 personen bij de kapers. De kaping is uitgevoerd door het PFLP. De leider van de kapers was de Westduitse extremist , een contact van de bekende "Carlos". De gevangen gehouden Israelische passagiers van het vliegtuig werden op spectaculaire wijze ontzet door een Israelische commandogroep. Daarbij vielen verscheidene slachtoffers, onder wie 7 terroristen.
- de aanslag op een EL AL-vliegtuig in Istanbul op 11 augustus 1976. Een viertal PFLP-leden opende het vuur op passagiers, die op weg waren naar dit gereedstaande toestel. Er vielen enkele slachtoffers, de terroristen werden aangehouden.
- de kaping van een KLM-toestel op 4 en 5 september 1976, dat - met vakantiegangers uit Spanje op terugreis naar Amsterdam - na een tussenlanding te Nice gekaapt werd door een drietal personen, behorende tot het PFLP General Command, een groep die in 1968 uit het PFLP is getreden. Voor één der kapers was dit de derde kaping waaraan hij deelnam. Deze kaping vond een gelukkig einde doordat de terroristen zich overgaven aan de autoriteiten op voorwaarde van een vrijgeleide. Het doel van de kaping is onduidelijk gebleven. Er moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat het doel was het toestel boven Israël op te blazen.

Al deze acties waren - behoudens de kaping van het KLM-toestel op 4 en 5 september 1976 - gericht op het luchtverkeer met Israël en werden uitgevoerd door het PFLP. Het PFLP heeft in het verleden verklaard, dat het onmogelijk maken van het luchtverkeer van en naar Israël van essentieel belang is voor het bewerkstelligen van de ondergang van de staat Israël.

In september werd een aantal vage berichten ontvangen over een op handen zijnde serie terreurstacties. Deze acties zouden zijn opgezet door Wadi Haddad, die tot voor kort chef-operaties van het PFLP was, doch nu aan het hoofd zou staan van een internationale terreurorganisatie. Als deelnemers aan de serie aanslagen werden Arabieren, West Duitsers, Ieren, Japanners en Nederlanders genoemd. Hoewel bijzonderheden ontbraken en ook nadien geen verdere informatie meer verkregen werden, is er aanleiding aan te nemen dat er een kern van waarheid in deze berichten heeft gezeten.

AFDELING B
*****

CPN-internationaal

De CPN heeft haar politiek van toenadering tot de internationale communistische beweging voortgezet. Vooraanstaande Sovjet-journalisten bezochten in mei de CPN, hetgeen o.a. resulteerde in een positief artikel in het theoretisch CPSU-ergaan 'Kommunist'. Tussen CPN-leiders en functionarissen van de Sovjet-ambassade werden regelmatig besprekingen gevoerd, maar deze hebben nog geen noemenswaardige resultaten opgeleverd.

De besprekingen spitsen zich toe op de CPN-eisen inzake erkenning door de CPSU van door haar ten opzichte van de CPN gemaakte fouten en stopzetting van Oosteuropese steun aan dissident-communistische groeperingen.

Zowel De Groot als Hoekstra hebben in hun redevoeringen voor het partijbestuur in september j.l., de grieven jegens de CPSU nog eens breed uitgemeten. Ook de herdenking van het overlijden van MAO-Tse-tung is door de CPN gebruikt voor steken onder water aan het adres van de CPSU. De besprekingen hebben sindsdien echter normaal doorgang gevonden.

Een succes voor de CPSU was de deelname van de CPN aan de pan-europese communistische conferentie in Oost-Berlijn op 29 en 30 juni. De CPN bleek er weinig moeite mee te hebben de vroeger opgeworpen bezwaren tegen de conferentie aan de kant te schuiven. Het partijbestuur heeft zich achteraf in een officieel communiqué gematigd positief over de conferentie uitgelaten en zich bereid verklaard tot het sluiten van compromissen terwille van een "actieve internationalistische eenheid in de gehele wereld". Intussen zorgt de CPN ervoor de verbetering van haar betrekkingen met de CPSU geen afbreuk te laten doen aan de relaties met de Westeuropese CP-en. Activiteiten op dit gebied waren o.m. een op 4 juli 1976 met de CP-Frankrijk uitgegeven gemeenschappelijke verklaring inzake de levering van kerncentrales aan Zuid-Afrika, deelneming op 7 juli 1976 aan een conferentie van Westeuropese CP-en tegen het Westduitse "Radikalenerlass" in Straatsburg en de besprekingen die P. de Groot in september heeft gevoerd met leiders van de Italiaanse CP.

CPN-nationaal

In het licht van de naderende algemene verkiezingen (mei 1977) heeft P. de Groot met een begin augustus in De Waarheid gepubliceerd artikel aan de eenheidspolitiek een nieuwe impuls willen geven. Het partijbestuur bevestigde in september de door De Groot aangegeven nieuwe lijn. Uitgangspunt daarbij is het streven naar "een werkelijk en blijvend herstel van de economie". Daarvoor is nodig "een nieuwe regering van progressieve eenheid", waarvoor naast de CPN verantwoordelijkheid zou moeten worden genomen door vooruitstrevende krachten in de P.v.d.A., progressieve gelovigen en de vakbeweging. Partijvoorzitter H.J. Hoekstra verklaarde zich bereid tot een gesprek met de P.v.d.A. om "misverstanden" op te helderen.

De activiteiten van de CPN waren er ook in de afgelopen periode op gericht een wig te drijven tussen regering en vakbeweging en verdeeldheid in de P.v.d.A. over het regeringsbeleid te stimuleren. Centraal stonden pogingen de oppositionele krachten in de vakbeweging te versterken, zowel van binnenuit als van buitenaf. Binnen de vakbeweging bestond de CPN-activiteit o.a. uit het optreden tijdens ledenvergaderingen, het organiseren van petitieacties en een ingezonden-brieven-campagne en het ijveren voor het beleggen van buitengewone congressen. De activiteit daarbuiten had vooral ten doel de vakbewegingstop tot actie te bewegen. In enkele gevallen hebben zelfs stakingsacties plaatsgevonden o.a. in de havens van Rotterdam en Amsterdam en op enkele bouwobjecten in Amsterdam. Voor de coördinatie van de activiteiten was op landelijk niveau een soort bedrijfswerkleiding gevormd, waaraan door leiding werd gegeven. Overigens heeft het organiseren van acties tegen vakbondsstandpunten geleid tot roeyement van een CPN-kaderlid, partijbestuurder, uit zijn vakbond. Voorts zijn acties ondernomen tegen de bezuinigingen op het streekvervoer, tegen de aantasting van het trendbeleid bij ambtenarensalarissen en wijziging van enkele arbeidsvoorwaarden van ambtenaren.

Het pre-Russische communisme

Van de organisaties van pro-Russische communisten zien sommigen zich in hun activiteiten geremd doordat van Russische zijde de faciliteiten worden beperkt. Bestuurders zijn van die zijde al gepolst over hun bereidheid eventueel terug te treden, maar krijgen tevens het advies hun activiteiten voorlopig zo normaal mogelijk voort te zetten, zonder echter de CPN voor het hoofd te stoten.

Het Nederlandse Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking (NCVEVS) heeft zich vooral beziggehouden met de begeleiding van delegaties uit Hongarije, de Sovjetunie en de DDR. Vertegenwoordigers van het NCVEVS, maar ook van andere pro-Russisch-communistische organisaties bezochten bijeenkomsten van internationale communistische mantelorganisaties. In de financiële problemen van het NCVEVS is enige verlichting gekomen doordat de Sovjet-ambassade zich tot 1978 garant heeft gesteld voor de verschijning van het "Bulletin". Van Sovjetszijde blijkt men zich zeer te interesseren voor een plan van NCVEVS-voorzitter Mr.

om met Oosteuropese hulp in Nederland een "Europees Gesprekscentrum" te vestigen.

Vanuit Moskou heeft men de zware druk op de vereniging Nederland-USSR, veroorzaakt door organisatorische en commerciële problemen bij het reisbureau Vernu Reizen BV, iets verlicht. Voortzetting van de activiteiten, zij het op beperkter schaal, is daardoor niet langer onzeker.

Het bestuur van het Jongeren Kontakt voor internationale solidariteit en Uitwisseling (JKU) is tot de conclusie gekomen dat het onder de huidige omstandigheden geen zin heeft voort te gaan op de ingeslagen weg, die had moeten leiden naar een communistische jongerenorganisatie als alternatief voor het ANJV. Veel aandacht wordt nu geschonken aan het uitbouwen van de reisdienst Kontakt BV tot een groot reisbureau, dat zich in samenwerking met de Vereniging Nederland-DDR vooral op de DDR zal richten.

Van DDR-zijde is voor dit project belangrijke financiële steun toegezegd.

De met de CPN-uitgeverij Pegasus concurrerende onderneming Sterboek zal zijn activiteiten moeten stopzetten of tot een minimum beperken, doordat de Sovjet-leveranciers plotseling betaling hebben geëist van jarenlang afgelopen "schulden".

Het pro-Chinese communisme

Binnen de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland marxistisch-leninistisch (KEN nl) heeft zich een koerswijziging voltrokken als gevolg van de kritiek van enkele Amsterdamse leden op de door het CC van de KEN nl gevoerde pro-NAVO en pro-EEG-politiek. De huidige opstelling van de KEN nl is in hoofdlijnen in overeenstemming met de politiek van de Chinese CP. De koerswijziging ging wederom gepaard met de uitstoting van een aantal leden, onder wie de Amsterdamse critici, die zich groepeerden in de "Groep marxisten-leninisten".

De KEN nl heeft er intensief naar gestreefd door de Chinese OP als de "echte" marxistisch-leninistische partij in Nederland te worden erkend. Daartoe is het contact met die partij, dat loopt via de Stichting Nederland-China, maar ook via de Chinese ambassade, versterkt en zijn nieuwe initiatieven genomen om met andere pro-Chinese groepen en vooral met de MLPN tot eenheid van organisatie te komen. Ook zijn contacten gelegd met erkende, buitenlandse pro-Chinese partijen.

Hoogste prioriteit geeft de KEN nl thans aan de oprichting van een nieuwe CP en het aantrekken van proletarische kaders. De Socialistische Partij (SP), de tot nu toe grootste van de pro-Chinese organisaties, heeft in mei een partijcongres gehouden, waar egenschijnlijk geen beslissingen van betekenis zijn genomen. In de statuten van de partij is echter een belangwekkende wijziging aangebracht. De SP zegt daarin nu zich te baseren op het wetenschappelijk socialisme, zoals dat door Marx en Engels is ontwikkeld en door vele anderen in de praktijk is toegepast. Daarmede kan de SP nauwelijks meer beschouwd worden als een pro-Chinese partij, wat ook blijkt uit het zich geheel onttrekken aan de discussies in de pro-Chinese beweging omtrent de algemene politieke lijn en uit SP-uitlatingen over de politiek van de CP van China en van de Sovjetunie.

Naar buiten toe werkt de SP vooral via haar mantelorganisaties, de laatste tijd met name via de Vereniging Voorkomen is Beter (VVIB), die o.m. in Tiel van zich deed spreken. Zowel uit de acties van deze organisaties als uit andere partijactiviteiten zoals de colportage met het partijblad, blijkt steeds weer de discipline en de inzet van de leden. Dezen werden overigens kort geleden zwaar op de proef gesteld toen de partijleiding voor de aanschaf van een nieuw partijpand van ieder lid een bijdrage vroeg van f 1.000,--. In meerderheid hebben de leden aan dit verzoek voldaan, zodat inmiddels het totaal ingezamelde bedrag de f 350.000,-- te boven gaat.

CPN-invloed onder studenten

Het aantal studenten dat zich meldt voor het lidmaatschap van de CPN stijgt vooral in Amsterdam, nog steeds.

De studentenleden in de andere universiteitssteden meegerekend, bedraagt het totaal thans ca. 775.

Van het bestuur van de Algemene Studentenvereniging Amsterdam (ASVA) zijn sinds half september 1976 zes van de zeven bestuursleden lid van de CPN.

Sinds 1 juli j.l. maken van het uit 9 personen bestaande bestuur van de Unie van Studenten te Nijmegen (USN) 5 CPN'ers deel uit. Van enkele universiteitssteden is bekend dat er CPN-kerngroepen zijn gevormd, bestaande uit studenten. Dat is het geval aan de VU, in Delft, Leiden en ook in Nijmegen.

De VVDM en "de witte BVD"

Er is een verschuiving opgetreden in de krachtverhouding tussen de organisaties die binnen en die buiten de krijgsmacht hun activiteiten ontplooiën.

Het soldaten-activisme dat op ondermijning van de krijgsmacht is gericht, heeft plaats moeten maken voor het politieke vakbonds-activisme, gericht op de belangenbehartiging.

De Bond voor Dienstplichtigen verliest terrein en aantrekkingskracht. De communistische organisaties CPN en ANJV vullen de vrijgekomen ruimte op.

Het Hoofdbestuur van de VVDM telt thans 2 CPN-leden en ook op districts- en afdelingsniveau treft men CPN-ers en ANJV-ers aan. Te verwachten is dat de CPN haar invloed in de VVDM zal gebruiken om haar verzet tegen een vrijwilligersleger kracht bij te zetten. Plaatselijk zal de "witte BVD" - gesteund door de trotskistische internationale kommunisten - proberen haar nog resterende invloed te behouden.

Buitenlandse groeperingen

Portugezen

De politieke activiteiten van de in ons land verblijvende Portugezen zijn na de omwenteling in Portugal in april 1974 duidelijk teruggelopen. Na de recente ontwikkelingen in Portugal zal deze tendens zich voortzetten. Enige activiteit wordt nog ontplooid door de Portugese Communistische Partij (PCP).

Tijdens de verkiezingen van het Portugese parlement op 25 april j.l. brachten 252 in Nederland woonachtige Portugezen hun stem op de PCP uit.

Spanjaarden

Momenteel zijn er cellen van de Spaanse Communistische Partij (PCE) in Amsterdam, Utrecht, Schiedam, IJmuid, Delft en Ridderkerk. De activiteiten van de PCE in ons land zijn op nationaal en plaatselijk niveau toegenomen.

In de afgelopen maanden werd door de PCE veel aandacht aan de voorbereiding van een "Democratisch Congres van de Spaanse Emigratie in Europa" besteed.

Turken

Hollanda Türkiye İşçiler Birliği (HTİB).

Deze Turkse communistische arbeidersvereniging telt circa 60 leden van wie de meesten uit Rotterdam afkomstig zijn. Momenteel heeft de HTİB volledig de pro-Russische zijde gekozen. Begin van dit jaar heeft de HTİB zich aangesloten bij de ATTF, de communistisch georiënteerde, pro-Moskou, ingestelde Federatie van Turkse socialisten in Europa, met zetel in München. Tevens sloot de HTİB zich begin dit jaar aan bij het TBÖK (Turks onafhankelijk vrijheidscomité), waarvan Turkse Bewegingen in West-Europa deel uitmaken die hetzelfde doel beogen als de HTİB.

MHP (Milliyetçi Hareket Partisi)

Begin van dit jaar werden in ons land voor het eerst activiteiten waargenomen van de ultra-rechtse MHP. Sindsdien zijn door de MHP meerdere propaganda-bijeenkomsten gehouden. Haar jongerenbeweging "Grijze Wolven", waarvan de leden een para-militaire opleiding krijgen, zijn in Turkije actief. In Nederland zijn zij nog niet duidelijk aan de dag getreden.

Iranesen

De CISNU (Confederation of Iranian Students National Union), die omstreeks het begin van de jaren '60 is opgericht, is een overkoepelende anti-imperialistische organisatie van Iranese studenten in het buitenland. Het swaartepunt van haar activiteiten ligt in West-Duitsland. Binnen deze organisatie bestaan vele uiteenlopende politieke stromingen. De Maoïsten geven echter de toon aan. In Nederland werden gedurende de laatste tijd door de Nederlandse afdeling van de CISNU demonstratieve acties o.m. hongerstakingen ondernomen.

AFDELING C

Sovjet-Unie

De personeelssterkte van de Sovjetrussische vertegenwoordiging bleef gelijk. Wel vertoont het aantal in ons land verblijvende Sovjet-onderdanen een gestaag stijgende lijn.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft nog geen visum verleend aan de Rus, die is aangewezen om de in april j.l. uitgezeten directeur van de joint-venture ELORG BV, op te volgen. Deze beslissing werd nog niet genomen omdat men bij Buitenlandse Zaken twijfelde aan het nut van ELORG BV voor de Nederlandse economie.

De van Sovjet-zijde ondernomen pogingen tot het verkrijgen van toestemming een Sovjet-consulaat te Rotterdam te vestigen hadden geen resultaat. Dit is te danken aan het consequente beleid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat geen reële grondslag voor deze vestiging aanwezig acht.

Aanvragen om verblijfsvergunningen voor de Sovjetdirecteuren van het filiaal te Rotterdam van de Belgisch-Russische joint-venture Transworld Marine Agency werden afgewezen. Te verwachten valt dat de Russen hierop terug zullen komen.

, de ambassadeeraad voor wetenschap en techniek, manifesteerde zich als officier van de Sovjetrussische inlichtingendienst door enkele contacten over te nemen van de begin 1976 door de Nederlandse regering uitgewezen medewerker van de Sovjet Handelsmissie h.t.l. Burmistrov.

Wederom werd vastgesteld dat de Sovjetrussische inlichtingsofficieren bij hun conspiratieve bezigheden ook gebruik maken van de mogelijkheden welke de joint-venture Transworld Marine Agency hun biedt. Zo begeven deze officieren zich soms naar ontmoetingen met hun agenten in voertuigen van T.W.A..

Een stijgend aantal personen benadert spontaan de Sovjetvertegenwoordiging met het aanbod om belangrijke informatie te leveren. De Sovjets reageren - beducht voor provocaties - zeer behoedzaam op dergelijke aanbiedingen. Niettemin nodigen zij dese vrijwilligers wel uit naar de vertegenwoordiging - met name het consulaat - te komen voor een nader gesprek. Daar dese contacten moeilijk te controleren zijn, is er aanleiding deze ontwikkeling met bezorgdheid te volgen.

Duitse Democratische Republiek

Van een inkrimping van de personeelsbezetting van de ambassade, waarvan in vorige verslagperiode sprake was, is niets gebleken. Door de aanstelling van een extra chauffeur bestaat de bezetting thans uit 19 medewerkers, onder wie 11 diplomaten. Voorts verblijven in ons land nog 9 Oost Duitsers als vertegenwoordigers van een Oost Duits staatsbedrijf of als medewerkers van Nederlands-Oost Duitse joint-ventures.

De contacten van medewerkers van de ambassade met Nederlandse politieel en vertegenwoordigers van de publiciteitsmedia werden gecontinueerd. Met name met de CPN ontstond een goede relatie. Van inlichtingenactiviteit vanuit de Oost Duitse ambassade bleek ook in deze verslagperiode niet. Wel viel op, dat de Oost Duitse inlichtingendiensten er steeds meer toe over gaan om goed opgeleide Oost Duitse agenten in ons land binnen te sluisen onder valse identiteit. Men bedient zich in dese gevallen van de identiteit van West Duitse onderdanen die de BRD officieel verlaten hebben. Vastgesteld werd - in nauwe samenwerking met de West Duitse zusterdienst - dat zich op dese wijze een aantal Oost Duitse echtparen en een ongehuwde Oost Duitse man als West Duitsers in Nederland gevestigd hebben. Eén echtpaar en de ongehuwde man zijn inmiddels tijdens een bezoek aan de BRD gearresteerd.

Enkele andere echtparen hebben - duidelijk gealerteerd door de recente arrestaties van Oost Duitse agenten in de BRD - Nederland met onbekende bestemming verlaten. De echtparen, die in ons land bleven hebben de nauwlettende aandacht van de Dienst. Daarnaast worden nog altijd Nederlanders benaderd met het verzoek medewerking te geven aan Oost Duitse inlichtingendiensten. Zo werd bekend, dat een Nederlander, free-lance technisch tekenaar werkzaam in de BRD, met succes werd benaderd en drie jaar lang voor een Oost Duitse inlichtingendienst heeft gewerkt. Alle interessante informatie waarop hij in dese periode de hand kon leggen - waaronder gegevens over het nieuwe gebouw van het Bundeskanzleramt te Bonn - speelde hij aan zijn opdrachtgevers door.

Overige Europese communistische landen

De inlichtingenofficiëren, verbonden aan de Poolse vertegenwoordiging hier te lande toonden een onverminderde belangstelling voor politieke, economische en militaire gegevens. Poolse emigranten in Nederland vormden een ander doelwit, met name van de inlichtingenofficiëren die werkzaam zijn bij het Poolse consulaat.

Voor de functie van cultureel attaché op de Poolse ambassade werd van Poolse zijde een functionaris voorgedragen van wie bekend is, dat hij een belangrijk inlichtingenofficier is.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft daarop aan de Poolse autoriteiten doen weten dat het met het oog op de goede betrekkingen tussen Polen en Nederland beter zou zijn een andere kandidaat voor te stellen.

Er blijkt een zeer gerichte belangstelling voor hooggekwalificeerde elektronische apparatuur van de Phantom-straaljagers te bestaan bij enkele Nederlanders die in het verleden de aandacht hebben getrokken van de justitiële autoriteiten wegens hun crimineel gedrag. Deze Nederlanders hebben gemeen dat hun echtgenotes van Poolse origine zijn. Het is nog onbekend of hier de Poolse of de Sovjetrussische inlichtingendienst de hand in heeft.

De Pools-Nederlandse joint-venture Calanda te Amsterdam gaat voort te pogen een centrale en monopolistische rol te spelen in het handelsverkeer tussen Nederland en Polen. De firma maakt voor haar vertrouwelijke post gebruik van de Poolse diplomatieke koeriers.

Ook aan Tsjechoslowaakse zijde is men druk doende het aantal joint-ventures te vergroten en te versterken.

De Tsjechoslowaakse inlichtingen- en veiligheidsdiensten lijken trouwens sedert enige tijd een verhoogde activiteit te ontwikkelen. Hun belangstelling geldt voornamelijk de Tsjechoslowaakse emigratie, wetenschappelijke en technische gegevens en militaire aangelegenheden.

Een Nederlander die, middels chantage, in de CSSR tot medewerking aan de Tsjechoslowaakse inlichtingendienst werd gedwongen, zag zich in Nederland aan de aangepaste verplichtingen herinnerd door een medewerker van de CSSR-vertegenwoordiging.

De eerder gesignaleerde belangstelling van Roemeense inlichtingenofficiëren voor Nederlandse politici viel ook in de afgelopen verslagperiode waar te nemen.

Een Joegoslavische inlichtingenofficier liet zich voorlichten door een in ons land werkzame gastarbeider over militaire objecten in het Rotterdamse havengebied.

Aan Hongaarse zijde bestond belangstelling voor de vliegbases Volkel en Gilze Rijen.

Iraakse activiteiten

In de verslagperiode heeft de Iraakse inlichtingendienst zijn activiteiten in Nederland uitgebreid. Deze worden geleid vanuit Brussel. Hoofddoel van de Iraakse inlichtingenofficiëren lijkt op dit moment te zijn het opbouwen van een nauw contact met de in ons land verblijvende Marokkanen, die oppositie voeren tegen het huidige bewind in hun land.

Zuidmolukkers

De herdenking op 24 april 1976 van de dag waarop de Republiek der Zuid-Molukken werd uitgeroepen stond dit jaar in het teken van bezinning op de toekomst.

Ongeregeldheden deden zich op deze herdenkingsdag niet voor, maar onder de Zuidmolukse jongeren was de tendens waarneembaar om een meer gewelddadige aanpak ter verwezenlijking van het Zuidmolukse ideaal te eisen. Deze tendens, die met name te constateren valt bij de jongeren uit de woonkernen te Assen, Boven-Smilde en Heer (Limburg), is strijdig met de meer gematigde koers, die Manusama wenst te volgen.

Deze poogt via enkele gematigde hoofdbestuurleden van de jongerenvereniging Pemuda Masjarakat zijn greep op de jongeren te behouden, maar de generatie-kloof tekent zich steeds scherper af. De meer agressieve koers, die de Zuidmolukse jongeren willen inslaan heeft geleid tot een contact van enigen van hen met leden van de "Rode Hulp".

Een Zuidmolukker, lid of leider van het "Zuidmolukse Bevrijdingsfront", heeft in juli van dit jaar met een aantal leden van de Rode Hulp deelgenomen aan een training in een kamp te Jemen van de PFLP, die onder leiding staat van G. Habash. Al zijn omvang en hechtheid van de relatie van de jongere Zuidmolukkers met de "Rode Hulp" nog niet volledig bekend, waarschijnlijk lijkt, dat deze tot meer extremistische tendensen in de Zuidmolukse gemeenschap zal leiden.

AFDELING D *****

Beveiliging

Op verzoek van de Rijksgebouwendienst (Bureau Bijzondere Opdrachten) werden adviezen uitgebracht met betrekking tot de interne beveiliging van de Koninklijke Paleizen te Soestdijk en Amsterdam.

In overleg met de Luchtmachtinlichtingendienst zijn beveiligingsplannen opgezet m.b.t. het F-16 project.

De adviezen welke t.b.v. de beveiliging van Technische installaties van de Defensie Olie Centrale (DOC) zijn gegeven, hebben ertoe geleid dat de Central European Operating Agency het DOC heeft aangewezen als proefobject dat model kan staan voor de beveiliging van het Europese oliepijpleidingstelsel.

Een begin is gemaakt met het afleggen van inspectiebezoeken aan kerninstallaties, teneinde te controleren in hoeverre de beveiliging van de Nederlandse installaties voldoet aan de door het Ministerie van Economische Zaken gestelde normen.

De inspecties worden uitgevoerd door functionarissen van Economische Zaken, Sociale Zaken en de B.V.D..

Veiligheidsonderzoeken

Bezwaarschriften ingevolge de Beschikking Antecedentenonderzoeken kwamen in de sector van de burgerlijke overheid in de afgelopen periode niet voor.

AFDELING E
*****

Opleiding en vorming

De verhuizing naar het nieuwe gebouw van de Dienst is zowel voor de docenten en het secretariaatpersoneel als voor de cursisten een duidelijke winst. Lichtere leslokalen, betere ventilatiemogelijkheden en filmcabines zijn evensovele verbeteringen. Doordat de verhuizing in juni plaatsvond kon het normale opleidingsprogramma vrijwel ongestoord worden afgewerkt. Het totale aantal van cursisten die in de loop der jaren het Veiligheidsdienst-diploma behaalden, is gestegen tot 1268. De nieuwe lokaliteiten werden op 6 september j.l. in gebruik genomen voor de sg. "Praktijkcursus". Zoals gebruikelijk verleenden de docenten als gastsprekers medewerking aan cursussen van verschillende opleidingsinstituten van politie en strijdkrachten.

Vertaal en uitwerkcapaciteit

De personeelsterkte en de aangeboden hoeveelheid werk blijven met elkaar op gespannen voet staan. Dit betekent dat in overleg met de Afdeling C telkens nieuwe prioriteiten moeten worden bepaald. Dit geldt in het bijzonder voor de sector van de Indonesische talen. Veel werk brachten de arrestaties van Lidwina Janssen van de Rode Hulp in Tel Aviv en van Marius Nieuwburg in Bombay met zich.

Recherchegroep

Door overplaatsing en functioneel leeftijdsentslag is wederom een aanzienlijk personeelstekort. Op een formatiesterkte van 46 onderzoekingsambtenaren bestaan thans 9 vakatures. Aan de werving van nieuw personeel wordt dan ook voortdurend aandacht geschonken.

Observatie

In de verslagperiode werden 91 volg- en observatieacties uitgevoerd, voornamelijk gericht op de identificatie van geheime medewerkers van Oosteuropese inlichtingendiensten en op illegale e.q. heimelijke handelingen van personeel van Oosteuropese vertegenwoordigingen, leden van de Rode Hulp en enige andere verdachte groeperingen. Vooral de leden van de Rode Hulp bleken zeer alert ten aanzien van volgacties. De samenwerking met de politie en de Koninklijke Marechaussee, alsmede met enige bevriende diensten in het buitenland, verliep uitstekend.

AFDELING G
*****

Taak

Op 1 juli 1976 werd de afdeling G opgericht met als taak:

1. Het automatiseren van alle daarvoor in aanmerking komende vormen van gegevensverwerking in de Dienst, volgens een te formuleren en periodiek aan te passen automatiseringsbeleid;
2. Het verzorgen en uitvoeren van de geautomatiseerde gegevensverwerking en het beheer van de gegevensverwerkende systemen.

Apparatuur

De installatie van het computersysteem IBM 370/135 werd eind april 1976 voltooid. Medio september 1976 werden de eerste beeldschermterminals aangesloten. Deze zijn voorzien van afschermmodules om uitstraling en opvang van elektromagnetische straling te verhinderen.

Er zijn metingen uitgevoerd om te onderzoeken of de getroffen afschermmaatregelen voor de computer en de terminals afdoende zijn. Deze metingen zijn nog niet afgerond.

Automatisering van de centrale kartotheek

Programmatuur voor het invoeren van de geconverteerde kartotheekgegevens werd verder uitgetest op de nieuwe computer. Daarnaast werd veel werk verricht aan de integratie van de gedeeltelijk in eigen beheer ontwikkelde, gedeeltelijk van IBM en derden afkomstige programmatuur voor bestandsbeheer en terminalbesturing.

Medio september 1976 werd gestart met de opbouw van de kartotheek in de computer op magneetschijven. Deze opbouw zal medio november 1976 gereed dienen te zijn.

Intussen zijn voortdurend proeven genomen met testbestanden, om programmafouten te herstellen en verfijningen aan te brengen. Voorlichting aan en opleiding van de gebruikers van de geautomatiseerde kartotheek heeft voor het grootste deel plaatsgehad.

AFDELING FID

In het nieuw ingerichte gebouw President Kennedylaan zijn ondergebracht de afdelingen D, G met de computer, PZ, FID benevens een groot deel van de afdeling E met de sectie Opleiding.

De parterre en een klein deel van het souterrain zijn in gebruik bij de Rijksegebouwendienst, die de ingang aan de voorzijde benut. De toegang tot het gedeelte van het gebouw bij de Dienst in gebruik, wordt via de achterzijde verkregen.

Dank zij de voortreffelijke medewerking van de Rijksegebouwendienst en het door deze dienst ingeschakelde architectenbureau kon de vernieuwing van het gebouw in een zeer snel tempo plaatsvinden. De plaatsing van de computer bracht enige technische problemen met zich. De computersaal moest zodanig worden ingericht dat straling naar buiten werd voorkomen. Er moest een kabelverbinding tussen de computer en de beeldschermen die in het gebouw President Kennedylaan 25 zijn opgesteld, worden tot stand gebracht die bedrijfszeker was en die uit een oogpunt van beveiliging optimaal kon worden geacht.

Alle problemen samenhangende met de herinrichting van het gebouw konden in een termijn van 9 maanden worden opgelost. Eind maart 1976 was de computersaal zo ver ingericht dat de computer geplaatst kon worden.

Medio juni 1976 werden de derde en vierde etage in gebruik genomen en begin juli 1976 in de overige etages.

AFDELING PERSONEEL

De in het vorige verslag reeds vermelde activiteiten ter vaststelling van formaties voor de afdelingen B, C en D werden afgerond. Het betreffende formatieplan zal na bespreking met de Commissie van Overleg aan het Departement ter goedkeuring worden aangeboden.

Het door deze formatie-onderzoeken verkregen inzicht in de verschillende functie-niveaus maakt het ^{het} wervingsbureau mogelijk de personeelsvoorziening in deze sectoren van de Dienst meer gericht ter hand te nemen.

Voor het vierde en achtereenvolgende jaar zal de werving van nieuw personeel - ondanks de zware selectie - het verloop ruim overtreffen. Het aantal vacatures wordt gestaag ingelopen.

Enkele aan de personeelsadministratie ontleende gegevens zijn zoals gebruikelijk in de bijlage vermeld.

./ 7

Oversicht betreffende het personeel behorende bij Panorama
1 april 1976 tot 1 oktober 1976

Overleden:	Op 24 mei 1976 overleed de heer Veiligheidsambtenaar A (58 jaar).	
<u>Wit dienst:</u>	19 mannen	15 vrouwen
vaarvan		
f.l.o.:	11 (10 middelbare, 1 hogere ambtenaar)	4 (4 middelbare ambtenaren)
Op eigen verzoek:	6 (5 middelbare, 1 hogere ambtenaar)	8 (7 lagere, 1 middelbare ambtenaar)
Overleden:	1 (1 middelbare ambtenaar)	
Invaliditeits- pensioen:	1 (1 middelbare ambtenaar) 3 (3 middelbare ambtenaren)	

<u>In dienst:</u>	21 mannen	30 vrouwen
	(11 lagere, 9 middelbare en 1 hogere ambtenaar)	(28 lagere en 2 middelbare ambtenaren)

Van bovenvermeld aantal werden 14 personeelsleden aangetrokken door tussenkomst van medewerkers en van dienstrelaties en 37 door advertenties.

Gedeeltelijke dagtaak:	1 man	48 vrouwen
------------------------	-------	------------